

ศิลปะร่วมสมัย

ศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) คำว่า "ร่วมสมัย" มีการนำไปใช้ในวงการศิลปะแขนงต่างๆ เช่น คนตรีร่วมสมัย วรรณกรรมร่วมสมัย ละครร่วมสมัย เป็นต้น แม้แต่วิชาสาขาอื่นๆ ก็เคยมีการนำไปใช้ เช่น เหตุการณ์โลกร่วมสมัยและเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย เป็นต้น

สำหรับศิลปะร่วมสมัยในขอบเขตของทัศนศิลป์ (visual art) มีการกล่าวถึงหรืออ้างถึงกันเสมอๆ ทั้งในแวดวงวิชาการ ในการวิจารณ์งานศิลปะ ในหมู่ผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ ตลอดจนผู้สนใจงานศิลปะ สาขาทัศนศิลป์โดยทั่วไป แต่ความเข้าใจที่มีต่อคำว่า "ศิลปะร่วมสมัย" เมื่อกล่าวในแง่ของความหมายก็มีทั้งคำอธิบายตรงกัน โกล้เคียงกัน จนถึงคำอธิบายที่มีลักษณะขัดแย้งกัน

อย่างไรก็ตาม เกณฑ์สำหรับการพิจารณาอันเป็นบรรทัดฐานที่สำคัญของศิลปะร่วมสมัยนั้น ก็คือการยึดถือกาลเวลาและยุคสมัยร่วมกัน (the same time and the same period) ซึ่งมีอยู่ ๒ ความหมาย

๑. หมายถึงงานศิลปะที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา และยุคสมัยเดียวกัน มีความเชื่อในการแสดงออกที่คล้ายคลึงกัน โดยไม่มีกรอบจำกัดทางด้านสถานที่ ทั้งนี้ผลงานศิลปะชิ้นๆ อาจเกิดขึ้นในต่างสังคม ต่างเชื้อชาติ หรือในสังคม และเชื้อชาติเดียวกันก็ได้ เช่นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ เกิดศิลปะกลุ่มดาดา (dadaist) ขึ้นที่ซูริก (Zurich dada, 1916-19) ที่นิวยอร์ก (New York dada, 1915 - 20) ที่เยอรมนี (German dada, 1918 - 23) และ ที่ปารีส (Paris dada, 1919 - 22) เป็นต้น โดยกลุ่มดาดามีศิลปินที่มีบทบาทโดดเด่นอยู่หลายคน อาทิ ฌอง อาร์พ (Jean Arp) มาร์เซล ดูชอมป์ (Machel Duchamp) คูร์ท ชวิทเทอร์ส (Kurt Schwitters) และแม็กซ์ แอนซท์ (Max Ernst) ผลงานศิลปะกลุ่มดาดาของบรรดาศิลปินที่กล่าวมานี้ นอกจากจะอยู่

ในช่วงเวลา และยุคสมัยเดียวกันแล้ว ในด้านความเชื่อในการแสดงออกก็มีความสอดคล้องกลมกลืนกันด้วย ดังจะเห็นได้ว่า ศิลปินกลุ่มดาดาต่างมีความคิดร่วมที่ต่อต้านสงคราม ต่อต้านกฎเกณฑ์ความงาม ตลอดจนแบบแผนทางศิลปะที่เคยยึดถือ แทนที่จะแสดงออกทางศิลปะให้เห็นงาม กลับแสดงให้เห็นถึงความน่าเกลียด คลก หยาบโลน ทั้งนี้เพื่อเดือนให้มนุษย์ด้วยกันรู้สึกสำนึกในผลร้ายของสงคราม ซึ่งเราถือว่าศิลปะเหล่านั้นล้วนเป็นศิลปะร่วมสมัยตามความหมายข้างต้น

๒. หมายถึงงานศิลปะที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา และยุคสมัยเดียวกัน แม้จะมีความเชื่อในการแสดงออกที่แตกต่างกัน เกิดขึ้นในต่างสังคม ต่างเชื้อชาติ หรือในสังคม และเชื้อชาติเดียวกัน ก็ถือว่าเป็นศิลปะร่วมสมัย เช่น ในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในช่วงเวลา และยุคสมัยเดียวกัน มีผู้สร้างงานศิลปะหลากหลายกลุ่มหลายบุคคลที่มีความเชื่อในการแสดงออกทางศิลปะไม่เหมือนกัน - กล่าวคือ มีทั้งงานศิลปะแบบขนบนิยมแนวใหม่ (neo-traditional) แบบเหมือนจริง (realism) แบบเหนือความเป็นจริง (surrealism) แบบนามธรรม (abstract) ก็ถือว่าผลงานศิลปะเหล่านั้นเป็นศิลปะร่วมสมัย นอกจากนั้นยังครอบคลุมไปถึงความร่วมสมัยตามยุคต่างๆ ในประวัติศาสตร์ด้วย เช่นศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น ร่วมสมัยกับศิลปะนีโอ - คลาสสิก (neo-classic 1780 - 1840) ของฝรั่งเศส หรือศิลปะสุโขทัย ร่วมสมัยกับศิลปะกอทิก (gothic : 1137-1550) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในความหมายที่ ๒ ความเป็นศิลปะร่วมสมัย ยังมีขอบเขตไปถึงผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันด้วย เช่นผลงานศิลปะในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย กับผลงานศิลปะในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม หากสร้างขึ้นในช่วงเวลา

และยุคสมัยเดียวกัน ก็ถือว่าเป็นศิลปะร่วมสมัย
 อย่างไรก็ดี ลักษณะของการร่วมสมัยในอดีต ที่
 สังคมแต่ละสังคมถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์
 หรือเทคโนโลยี และการสื่อสารที่ยังไม่ทันสมัย แม้ว่า
 ผลงานจะเป็นศิลปะร่วมสมัย แต่ก็มี ความแตกต่างทางด้าน
 รูปแบบ และแนวคิดอย่างเห็นได้ชัดเจน ตรงกันข้าม

กับปัจจุบันที่โลกเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การ
 สื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทำให้มีการ
 ปฏิสัมพันธ์ (interaction) และถ่ายทอดความคิดกัน
 สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบันจึงแสดง
 แนวคิด และรูปแบบที่สอดคล้องใกล้เคียงกันเป็นสากล
 มากขึ้น

อำนาจ เย็นสบาย

บรรณานุกรม

- อารี สุทธิพันธุ์ ศิลปิน โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖
 Arnason, H.H. History of Modern Art. Harry N. Abrams Inc.,
 New York, 1977.